

EDUCATIONE

Uzaktan Eğitim Sistemi ile İşlenen Ses Eğitimi Derslerinin Yeterliği Hakkındaki Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi

Research of Student Opinions on the Qualification of Voice Education Lessons
Taught by Distance Education System

Yazar Bilgisi/ Author Information

Mehmet Yiğit ERSOYDAN

 Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi //Burdur/Türkiye, ersoydan07@hotmail.com

Makale Bilgisi/ Article Info

Makale Türü/ Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi/ Received : 27.12.2022
Kabul Tarihi /Accepted : 06.01.2022
Yayın Tarihi/Published : 04.04.2023

Atıf / Cite

Ersoydan, M.Y. (2023). Uzaktan eğitim sistemi ile işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği hakkındaki öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *EDUCATIONE*, 2(1), 54-66.

Özet

Uzaktan eğitimin akademik çevreler tarafından ayrı bir çalışma alanı olarak kabul edilmesi ve sistemli araştırmaların konusu haline getirilmesi süreci 1950'li yıllarda başlamıştır. Türkiye'de yapılan ilk çalışmalar ise 1924 yılında Dewey tarafından sunulan bir rapor ile gündeme gelmiştir. Yapılan araştırmalar, bilişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak müzik eğitiminde uzaktan eğitim sisteminin özellikle teori ağırlıklı derslerde uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın amacı; uzaktan eğitim sistemi ile işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği hakkındaki öğrenci görüşlerini incelemektir. Araştırmanın deseni, nitel çalışmalarda kullanılan durum çalışması desenine bağlı kalınarak oluşturulmuş ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu UZEM sistemi üzerinden ses eğitimi dersi alan 84 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılara açık uçlu 1 adet soru sorulmuş ve görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; uzaktan yapılan derslerin uygulama yapma imkânı sağlamaması (%44,5), yeterince gözlem ve interaktif etkileşim imkânı sağlamaması (%21,7), internete ulaşmada, internete bağlanmada ve altyapıda teknik sorunlar yaşanması (%33,8) nedenlerine bağlı olarak katılımcıların UZEM üzerinden işlenen ses eğitimi derslerini yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Eğitimi, Pandemi, Ses Eğitimi, Uzaktan Eğitim

---

Abstract

The process of accepting distance education as a separate field of study by academic circles and making it the subject of systematic research started in the 1950s. The first studies carried out in Turkey came to the fore with a report presented by Dewey in 1924. Studies show that, in parallel with the developments in information technologies, the distance education system in music education can be applied especially in theory-based courses. The purpose of this research; The aim of this study is to examine the students' opinions about the adequacy of the voice training courses conducted through the distance education system and UZEM. The design of the research was created by adhering to the case study pattern used in qualitative studies and the data obtained were analyzed by content analysis method. The study group of the research consists of 84 students who take voice education lessons through the UZEM system. One open-ended question was asked to the participants, and they were asked to express their opinions. According to the findings obtained from the research, the distance education lessons of the students; The course is an application-oriented course and the distance courses do not provide the opportunity to practice (44.5%), do not provide enough observation and interactive interaction (21.7%), technical problems in accessing the internet, connecting to the internet and infrastructure (33.8%) were found to be insufficient for reasons.

Keywords: Music, Music Education, Pandemic, Distance Education

---

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Despite the fact that the first epidemic was seen centuries ago (6th century) and great distances have been taken in the context of science and technology, humanity still encounters epidemics. This process, which made it necessary to take measures around the world, caused a rapid transformation of habits and services in the field of "education", as in many other fields. Entering the "complete closure" process due to the measures taken at the very beginning of the pandemic period necessitated the transformation of traditional education systems into distance education systems. Distance education as a term was first included in the catalog of the University of Wisconsin in 1892. It was later used in an article by William Lighty in 1906. The process of accepting distance education as a separate field of study by academic circles and making it the subject of systematic research began in the 1950s (Black, 2018). The first studies in Turkey started with the "teacher training report" presented by Dewey in 1924. In order to meet the teacher needs of young Turkey and to increase the number of literacy, the "unification of education law" was accepted in 1924 and an education campaign started in line with the suggestions of Dewey and other foreign experts. Studies have continued rapidly since 1950 (Kaya, 2002). Distance education can be applied with two types of models. One-way application models; letter model, radio model, television model, computer applications model and mixed model. Bidirectional application models are; two-way radio model, two-way television model, two-way computer programs model and mixed model (İşman, 2011). In this model, education-teaching processes can be carried out synchronously or asynchronously. In the process managed by using learning management systems such as Adobe Connect, Bigbluebutton, Collaborate, Google Meet, Ms Team and Perculus via distance education centers (UZEM) of universities, there is the opportunity to make live (online) lessons with an instant online connection, as well as the video recording feature of the software. Thanks to this, it is possible to access and watch the course contents later. In this way, education-teaching processes that can be carried out independently of time and space provide "non-traditional interactive learning habits; this constitutes the essence of distance education" (Haught, 2011:317). Distance education can be applied with two types of models. In the process managed by using learning management systems such as Adobe Connect, Bigbluebutton, Collaborate, Google Meet, Ms Team and Perculus via distance education centers (UZEM) of universities, there is the opportunity to make live (online) lessons with an instant online connection, as well as the video recording feature of the software. In fact, researches show that in parallel with the developments in information technologies, the distance education system in music education can be applied especially in theory-based courses. In addition to the traditional education practices in the classroom environment, the many and diverse online resources that students in undergraduate programs access via the internet offer "new opportunities for teachers and students" (Tecimer, 2006:8). Some of the opportunities provided by information technologies are the auxiliary application programs they use for music theory (hearing) lessons, the portals where they can download notes for instrument lessons, the websites they can access for theoretical lessons such as music history and music theories, and open source databases. Thanks to these opportunities provided by technology, it is possible to transmit information and messages about music to large masses independently of time and place, "with high quality and at low cost" (Levendoglu, 2004: 2). At the point reached today, even orchestra rehearsals can be done using distance education systems (Sağır et al., 2014).

Method

Qualitative research method was used in this study. The design of the research was created by adhering to the case study design. Case studies can be used in quantitative or qualitative research. In both approaches, the aim is to reveal "results related to a certain situation" (Yıldırım and Şimşek, 2008:77).

Findings

According to the findings obtained from the research, the distance education lessons of the students; The course is an application-oriented course and the distance courses do not provide the opportunity to practice (44.5%), do not provide enough observation and interactive interaction (21.7%), technical problems in accessing the internet, connecting to the internet and infrastructure (33.8%) were found to be insufficient for reasons.

Results and Discussion

The results obtained from the research show that the participants found the voice training courses conducted over the distance education system insufficient due to the problems they experienced. These are Implementation Issues, Observation Issues, and Technical Issues. Music education courses are practical courses. Likewise, voice training lessons are lessons that require behaviors that can be reinforced practically, such as opening the body, opening the voice, deciphering the piece, vocalizing the piece, singing with accompaniment. It is not known how efficiently the lecturers who run the voice training courses can use the learning management system programs. It is important that the instructors conducting the courses know the features of the program they use well and have high level knowledge and equipment about the use of the program. Programs used in distance education systems should provide the best viewing quality and viewing angle. Taking the image linearly from a single angle will not provide sufficient observation opportunity. In order to eliminate or minimize the observation problem, additional systems that can provide 360° vision can be used in learning management system programs. Disruptions that may occur due to insufficient infrastructure can cause motivation and focus problems. Technical problems to be experienced in lessons that need to be transmitted instantly and perfectly without sound and image synchronization, such as audio training lessons, will adversely affect the efficiency of the lesson. Students should be able to access the internet easily, the infrastructure should be sufficient, there should be no connection problems and data exchange should be provided quickly in a way that does not cause synchronization problems. In this context, universities need to make "infrastructure development" and "technical capacity increase" investments with the decisions they will take in line with their needs.

GİRİŞ

İlk salgın hastalığın görülmesinin yüzyıllar öncesinde kalmasına (6. yüzyıl), bilim ve teknoloji bağlamında büyük mesafeler alınmış olmasına rağmen, insanlık halen salgın hastalıklarla karşılaşmaktadır. Son olarak 2019 yılında yaşanan ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 11 Mart 2020’de “Covid-19 Pandemisi” olarak ilan edilen süreç tüm Dünya’yı hazırlıksız yakalamıştır. Dünya genelinde önlemler alınmasını zorunlu kılan bu süreç, pek çok alanda olduğu gibi “eğitim” alanında da alışkanlıkların ve hizmetlerin hızlı biçimde dönüşmesine neden olmuştur. Pandemi döneminin hemen başında alınan önlemler nedeniyle “tam kapanma” sürecine girilmesi, geleneksel eğitim sistemlerinin uzaktan eğitim sistemlerine dönüşmesini zorunlu kılmıştır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim gibi çeşitli kademelerde uzaktan eğitim sisteminin uygulanabilmesi için televizyon programları, bilgisayar programları, mobil telefon uygulamaları gibi çeşitli bilişim teknolojileri son derece hızlı bir biçimde kullanılmaya alınmıştır. Eğitim-öğretim süreçleri, ilköğretim ve ortaöğretimde EBA sistemi üzerinden televizyonla; yükseköğretimde uzaktan eğitim birimleri üzerinden “öğrenme yönetim sistemleri” (Learning Management Systems) kullanılarak internet ortamında yürütülmeye çalışılmıştır.

Bir terim olarak uzaktan eğitim, ilk kez 1892 yılında Wisconsin Üniversitesi’nin kataloğunda yer almıştır. Daha sonra 1906 yılında William Lighty tarafından bir yazıda kullanılmıştır. Uzaktan eğitimin akademik çevreler tarafından ayrı bir çalışma alanı olarak kabul edilmesi ve sistemli araştırmaların konusu haline getirilmesi süreci 1950’li yıllarda başlamıştır (Black, 2018). Türkiye’de yapılan ilk çalışmalar 1924 yılında Dewey tarafından sunulan “öğretmen eğitimi raporu” ile başlamıştır. Genç Türkiye’nin öğretmen ihtiyacının karşılanması ve okur-yazar sayısının artırılması amacıyla 1924 yılında “tevhid-i tedrisat kanunu” kabul edilmiş ve Dewey ile birlikte diğer yabancı uzmanların önerileri doğrultusunda eğitim seferberliği başlamıştır. Çalışmalar 1950 yılından itibaren hızlanarak devam etmiştir (Kaya, 2002).

Temel olarak öğretmen ve öğrencinin birbirinden uzakta olduğu öğretme-öğrenme süreçlerini ifade eden uzaktan eğitim sistemi, teknolojik gelişmelere bağlı olarak bilişim teknolojileri alanında kazanılan imkânlar dâhilinde tek yönlü ve çift yönlü modeller şeklinde uygulanabilmektedir. Tek yönlü uygulama modelleri; mektup modeli, radyo modeli, televizyon modeli, bilgisayar uygulamaları modeli ve karma modeldir. Çift yönlü uygulama modelleri ise; çift yönlü radyo modeli, çift yönlü televizyon modeli, çift yönlü bilgisayar programları modeli ve karma modeldir (İşman, 2011).

Yükseköğretimde uzaktan eğitim her düzeyde kullanılmaktadır (Akdemir, 2011). Pandemi sürecinde kullanılan model, çift yönlü bilgisayar programları modelidir. Bu modelde eğitim-öğretim süreçleri senkronize veya asenkronize şekilde sürdürülebilmektedir. Üniversitelerin uzaktan eğitim merkezleri (UZEM) aracılığı ile *Adobe Connect*, *Bigbluebutton*, *Collaborate*, *Google Meet*, *Ms Team* ve *Perculus* gibi öğrenme yönetim sistemleri kullanılarak yönetilen süreçte, anlık olarak çevrimiçi bağlantı ile canlı (online) ders yapabilme imkânı olduğu gibi, yazılımların video kayıt özelliği sayesinde ders içeriklerine daha sonradan ulaşım izlemekte mümkündür. Bu sayede zamandan ve mekândan bağımsız şekilde yürütülebilen eğitim-öğretim süreçleri, “geleneksel olmayan interaktif öğrenme alışkanlığı kazandırmaktadır ki; bu da uzaktan eğitimin özünü oluşturmaktadır” (Haight, 2011:317).

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, yaygınlaşan internet ağı, akıllı telefonlar ve artan bilgisayar kullanımı, müzik eğitiminde teknolojinin ağırlığını giderek arttırmaktadır. Hızla gelişen bu süreç “pedagojik yaklaşımların online çevreye göre şekillenmesini” de beraberinde getirmektedir (Johnson, 2017:439). Lisans programlarındaki öğrencilerin sınıf ortamında yapılan geleneksel eğitim uygulamalarına ek olarak internet aracılığı ile ulaştıkları çevrimiçi kaynakların çok ve çeşitli olması, “öğretmen ve öğrenciye yeni olanaklar” sunmaktadır (Tecimer, 2006:8). Müzik teorisi (işitme) dersleri için kullandıkları yardımcı uygulama programları, çalgı dersleri için nota indirebildikleri portallar, müzik tarihi ve müzik kuramları gibi teorik dersler için ulaşabildikleri web siteleri ve açık kaynak veri tabanları bilişim teknolojilerinin sağladığı imkânlardan bazılarıdır. Teknolojinin sağladığı bu olanaklar sayesinde, müzikle ilgili bilgi ve mesajların zamandan ve mekândan bağımsız olarak “kaliteli ve hızlı bir şekilde düşük maliyetle geniş kitlelere iletilebilmesi” mümkün olmaktadır (Levendoglu, 2004:2). Bugün gelinen noktada, uzaktan eğitim sistemleri kullanılarak orkestra provaları dahi yapılabilmektedir (Sağır vd., 2014).

Esasen yapılan araştırmalar, bilişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak müzik eğitiminde uzaktan eğitim sisteminin özellikle teori ağırlıklı derslerde uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Groulx ve Hernly (2010)’nin yaptıkları araştırmanın sonuçları, ABD’de Ulusal Müzik Okulları Birliği’ne akredite kurumların lisansüstü düzeyde uzaktan eğitim sistemini kullanma oranlarının %277 arttığını ortaya koymuştur. Adobe, Zoom ve Skype gibi uygulamalar aynı anda çok sayıda kullanıcının online olabildiği sanal sınıflar yaratabilmektedir (Kruse vd., 2013). Ancak, uygulama ağırlıklı derslerin fazla olması ve yaşanabilecek teknik problemler, müzik eğitimi dersleri için uzaktan eğitim sisteminin uygulamalı derslerde ihtiyacı ne derece karşılayabileceği ile ilgili kaygıları beraberinde getirmektedir (Thornton, 2020).

Kullanılan program ve uygulamaların yeterli olabilmesi; altyapıdan kaynaklı olanaklar, internet bağlantısı ve hızı, ses kalitesi ve senkron (anlık veri alış-verişi) gibi teknik detaylara bağlıdır. Yaşanacak aksaklıklara karşı sürecin başında önlem alınması önemlidir. Süreç içerisinde karşılaşılan sorunlar, motivasyon problemleri yaratabileceği gibi sistemden elde edilecek verimi de olumsuz etkileyecektir. Uzaktan eğitim kavramı ile ilgili “tutum, değer, inanç ve davranışların” son on yılda yaşanan teknolojik gelişmelere paralel şekilde yerleşmemiş olması, insan faktörünün de dikkate alınması gerektiğini hatırlatmaktadır. (Gunawardena ve LaPointe, 2007:593).

Amaç ve Alt Problem

Araştırmanın amacı, Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim sistemi ile UZEM üzerinden işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği hakkındaki öğrenci görüşlerini incelemektir. Alanyazın incelendiğinde, pandemi sürecinde işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği üzerine yapılmış bir araştırma bulunmadığı görülmektedir. Müzik eğitimi alanında yapılmış araştırmalar mevcuttur ancak, ses eğitimi gibi uygulama ağırlıklı olan bir dersin UZEM sistemleri üzerinden ne derece yeterli işlendiği, öğrencilerin konu hakkındaki görüşlerinin neler olduğu bilinmemektedir. Araştırma bu yönüyle alanyazına katkı sağlayacak özgün bir çalışma olması bakımından da önemlidir.

Bu amaçla, uzaktan eğitim sistemi ile ses eğitimi dersi alan öğrencilere açık uçlu yarı-yapılandırılmış bir (1) maddelik soru sorulmuş ve aşağıda yer alan alt problem cümlesine cevap aranmıştır.

1-Uzaktan eğitim sistemi ile UZEM üzerinden işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği hakkındaki öğrenci görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın deseni, durum çalışması desenine bağlı kalınarak oluşturulmuştur. Durum çalışmaları nicel veya nitel araştırmalarda kullanılabilir. Her iki yaklaşımda da amaç, “belirli bir duruma ilişkin sonuçları” ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:77). Araştırma verileri, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Bu tür teknikler gözlem, görüşme, resmî belge, gazete vb. dokümanların içerikleri ile ilgili sayısal ya da istatistiksel veriler ortaya koymak amacıyla kullanılan üst düzey analiz teknikleridir (Ekiz, 2015). Araştırmada veri toplama için gerekli olan etik kurul izni de ilgili kurumdan alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Covid-19 Pandemisi boyunca Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören ve UZEM üzerinden ses eğitimi dersi alan 84 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma, Covid-19 sürecinin devam ettiği üç (3) akademik yarıyıl boyunca sürmüştür. Bu süreçte UZEM sistemi üzerinden ses eğitimi dersi alan katılımcılara ait öğrenim görülen yarıyıl ve cinsiyet değişkenlerine göre dağılımlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. *Dönem ve Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılım.*

Dönem	Kız	Erkek	TOPLAM
2019-2020 Bahar (Ses Eğitimi-II)	29	20	49
2020-2021 Güz (Ses Eğitimi-I)	7	10	17
2020-2021 Bahar (Ses Eğitimi-II)	9	9	18

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan katılımcılara (n=84), UZEM sistemi üzerinden "UZEM sistemi üzerinden işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği hakkındaki görüşlerinizi nedenleri ile belirtiniz" şekilde 1 maddelik açık uçlu yarı-yapılandırılmış soru sorulmuştur. Katılımcıların UZEM sistemine yükledikleri dokümanlar derinlemesine incelemeye tabi tutulmuş, tekrar eden birimler belirlenerek kodlanmıştır. Benzer içeriklerle ilişkili olan kodlar, ortak kategoriler altında toplanarak alt temalar belirlenmiş ve böylece araştırmanın ana teması (madde) ile bağlantılı birimlere ulaşılmıştır. Kodlama işlemi sonrasında elde edilen kategoriler, güvenilirliğin sağlanması amacıyla alan uzmanı üç (3) öğretim üyesi tarafından kontrol edilmiş ve olumlu görüş alınmıştır. İçerik analizi sonucunda ulaşılan bulgular, kategorilerin toplam tekrar sayıları (f) ile cevapların toplamdaki yüzdelik (%) değerleri verilerek tablo haline getirilmiş ve yorumlanmıştır. Kodlara ait tekrar sayıları da her birim için ayrı ayrı gösterilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların vermiş oldukları cevapların analizi sonucunda ulaşılan kodlar, alt temalar (kategoriler) ve ilişkili oldukları ana tema Tablo 2'de verilmiştir. Elde edilen verilerin analiz sonuçları, katılımcılara ait cevapların Uygulama Sorunları, Gözlem Sorunları ve Teknik Sorunlar olmak üzere 3 kategoride toplandığını göstermektedir.

Tablo 2. *Ses Eğitimi Dersi İle İlgili Görüşlerin Kategorilere Göre Dağılımı.*

Ana Tema (madde)	Alt Temalar (Kategoriler)	Kodlar	Tekrar Sıklığı (f)	Yüzde %
UZEM üzerinden işlenen ses eğitimi derslerinin yeterliği	Uygulama Sorunları	Uygulamalı olan bir derste yapılamaz (39)	82	44,5%
		Teorik işlenmesine neden oluyor (14)		
		Uygulama imkanı yok (16)		
		Uygulama boyutuna katkısı yok (13)		
	Gözlem Sorunları	Hocamız bizi gözlemlemeli (26)	40	21,7%
		Hoca-öğrenci yan yana olmalı (14)		
	Teknik Sorunlar	Senkron sorunları oluyor (22)	62	33,8%
		Altyapı yetersiz (13)		
		Bağlantı sorun oluyor (15)		
			Her yerde internet yok (12)	

Uygulama Sorunları kategorisinde; uygulamalı bir derste yapılamaz kodu 39, teorik işlenmesine neden oluyor kodu 14, uygulama imkanı yok kodu 16, uygulama boyutuna katkısı yok kodu 13 kez tekrarlanmıştır. Bu kategori ile ilgili cevaplar toplamda 82 kez tekrarlanmıştır ve bu değer toplam cevapların %44,5'ini ifade etmektedir.

Gözlem Sorunları kategorisinde; hocamız bizi görmeli kodu 26, hoca-öğrenci yan yana olmalı kodu 14 kez tekrarlanmıştır. Bu kategori ile ilgili cevaplar toplamda 40 kez tekrarlanmıştır ve bu değer toplam cevapların 21,7'sini ifade etmektedir.

Teknik Sorunlar kategorisinde; senkron sorunları oluyor kodu 22, altyapı yetersiz kodu 13, bağlantı sorun oluyor kodu 15, her yerde internet yok kodu 12 kez tekrarlanmıştır. Bu kategori ile ilgili cevaplar toplamda 62 kez tekrarlanmıştır ve bu değer toplam cevapların %33,8'ini ifade etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların UZEM üzerinden yapılan ses eğitimi derslerinin, dersin uygulama ağırlıklı bir ders olması ve uzaktan yapılan derslerin uygulama yapma imkanı sağlamaması nedeniyle yeterli bulmadıkları (%44,5), uzaktan yapılan derslerin yeterince gözlem ve interaktif

etkileşim imkanı sağlamadığını düşündükleri (%21,7), internete ulaşmada, internete bağlanmada ve altyapıda yaşanan teknik sorunların uzaktan işlenen ses eğitimi derslerinin yetersiz kalmasına neden olduğunu (%33,8) düşündükleri anlaşılmaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, katılımcıların yaşadıkları sorunlar nedeniyle uzaktan eğitim sistemi üzerinden yürütülen ses eğitimi derslerini yetersiz bulduklarını göstermektedir. Bu sorunlar, *Uygulama Sorunları*, *Gözlem Sorunları* ve *Teknik Sorunlardır*.

Müzik eğitimi dersleri uygulama ağırlıklı derslerdir. Ses eğitimi dersleri de benzer şekilde *vücudu açma*, *ses açma*, *eser deşifre etme* ve *eser seslendirme*, *eşlikli söyleme* gibi uygulama boyutu yüksek olan, uygulama yapılarak pekişebilecek davranışlar gerektiren derslerdir. Elde edilen bulgular katılımcıların; uygulama ağırlıklı olan bir derste uzaktan eğitim sisteminin yeterli olmadığını, dersin uygulama yerine teori ağırlıklı işlenmesine neden olduğunu, sistemin uygulama yapma imkanı tanımadığını ve bu bağlamda uygulama boyutuna katkı sağlamadığını düşündüklerini göstermiştir. Bu kategoride “ses eğitimi dersi özelinde” elde edilen sonuçlar, Sarıkaya (2021)’nın müzik eğitimi alan öğrencilerin “pandemi sürecine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak” amacıyla yapmış olduğu araştırmadan elde ettiği sonuçlarla benzerlikler göstermiştir. Her iki çalışmanın -odak noktaları farklı olmakla birlikte- genel hatları itibariyle birbirine benzer sonuçlar ortaya koyması, elde edilen sonuçların tutarlılığını göstermesi bakımından dikkate değerdir. Sarıkaya, araştırmasının sonuç bölümünde “öğrencilerin büyük çoğunluğunun uygulamalı dersler dışındaki derslerin” uzaktan eğitim sistemi ile devam ettirilebileceğini düşündüklerini ifade etmiştir. Uygulama ağırlıklı derslerin uzaktan ve verimli işlenebilmesi için alana özel programlara ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir. Bu tür programlar, ses ve görüntü alış-verişi sırasında oluşan “senkron” hatalarını ve gecikmeleri en aza indirebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Ayrıca, ses eğitimi derslerini yürüten öğretmenlerin de öğrenme yönetim sistemi programlarını ne derece verimli kullanabildikleri bilinmemektedir. Bu boyutu ile başka araştırmalar yapılmalıdır. Dersleri yürüten öğretmenlerin kullandıkları programın özelliklerini iyi bilmeleri, programın kullanımı ile ilgili üst düzey bilgi ve donanımına sahip olmaları önemlidir. Kullandıkları programın sağladığı imkanlardan en üst düzeyde yararlanabilmelidirler. Pandemi sonrası süreçte akademisyenler için “öğrenme yönetim sistemleri” ile ilgili seminer ve bilgilendirme toplantılarının organize edilmesi, öğretmen kaynaklı hataların en aza indirilmesine ve derslerde motivasyonun artmasına olumlu katkı sağlayacaktır. Böylece, öğretmenlerin

öğrenme yönetim sistemi programlarını farklı seviyelerde kullanmalarından kaynaklanan eşitsizlikler de ortadan kaldırılmış olacaktır.

Geleneksel modelle sınıf ortamında yürütülen derslerde öğretmen-öğrenci / öğrenci-öğrenci arasındaki iletişim ve sınıf ortamında yaratılan “etkileşim” (interaction), paydaşların birbirlerini gözlemlemesine olanak tanımaktadır. Ses eğitimi dersi gibi uygulama ağırlıklı derslerde öğrencinin gözlemlenmesi, yapılan teknik hataların anında dönüt-düzeltilmelerle giderilmesi, doğru davranışların pekiştirilmesi ve teknik alışkanlıkların doğru yerleştirilmesi bakımından önemlidir. Elde edilen bulgular katılımcıların; ses eğitimi dersinde gözlem yapılmasının önemini bildiklerini, uzaktan eğitim sistemi üzerinden işlenen ses eğitimi derslerinde gözlem yapma imkânı bulunmadığını düşündüklerini göstermiştir. Doğru duruş (postür), doğru nefes alış, doğru fonasyon vb. değişkenler, ses eğitimi dersinde seslendirme kalitesini etkiler. Bu bakımdan, öğretmenlerin öğrencileri yakından gözlemlemesi son derece önemlidir. Uzaktan eğitim sistemlerinde kullanılan programlar en iyi şekilde gözlem yapılabilecek görüntü kalitesini ve görüntü açısını sağlamalıdır. Görüntünün tek bir açıdan doğrusal olarak alınması yeterli gözlem imkanı sağlayamayacaktır. Gözlem sorununu ortan kaldırmak ya da en aza indirmek için öğrenme yönetim sistemi programlarında 360° görüntü sağlayabilen ek sistemler kullanılabilir. Böylece öğrencinin gözlemlendiğini bilmesi ve öğretmenin aldığı görsel dönütlerle daha doğru ve yerinde düzeltmeler yapabilmesi mümkün olacaktır.

Uzaktan eğitim sistemi ile yürütülen derslerde bilişimle ilgili hizmetlerin kalitesi son derece önemlidir. Dijital sistemler üzerinden kurulan iletişimin aksamadan sürdürülebilmesi gerekir. Yetersiz altyapı nedeniyle oluşabilecek aksaklıklar, motivasyon ve odaklanma sorunlarına neden olabilmektedir. Ses eğitimi dersi gibi ses ve görüntünün senkron sorunu olmadan anlık olarak kusursuz şekilde iletilmesi gereken derslerde yaşanacak teknik sorunlar, dersin verimini olumsuz etkileyecektir. Öğrencilerin internete rahat ulaşabiliyor olması, altyapının yeterli olması, bağlantı problemlerinin yaşanmaması ve veri alış-verişinin senkron sorunlarına neden olmayacak şekilde hızlı sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda YÖK koordinasyonu ile ya da üniversitelerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda alacakları kararlarla “altyapıyı geliştirme” ve “teknik kapasite arttırımı” konularında yatırımlar yapmaları, uzaktan eğitim sürecinin sürdürülebilirliği bakımından önemlidir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları bilgisayar, tablet veya mobil telefon gibi cihazların çok sayıda modeli ve farklı teknik yeterlikleri olduğu da dikkatlerden kaçırılmaması gereken bir başka noktadır. Uzaktan eğitim-öğretim sürecinde her

öğrenci için şartların eşit olamayacağı ihtimali de dikkate değerdir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde en azından eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili hizmetleri sunan kurumlar bağlamında şartların olabildiğince eşitlenmesi önemlidir. Üniversiteler tarafından sağlanan hizmetlerin kalitesi altyapıdan kaynaklı sorunları ortadan kaldıracak şekilde yüksek olmalıdır.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde müzik eğitimi ana bilim dallarında öğrenim gören müzik öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim sistemi ile yürütülen derslerle ilgili olarak -özellikle uygulamaları dersler için- olumsuz görüş taşıdıkları görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu'nun pandemi sonrasında 928.700 lisans öğrencisinin katılımı ile yapmış olduğu araştırma da benzer sonuçları ortaya koymuştur. Araştırmadan elde edilen bulguların alanlara göre dağılımı incelendiğinde "lisans düzeyinde güzel sanatlar eğitimi alan" öğrencilerin yaklaşık %48'inin derslerin "tamamen sınıf içinde yüz yüze" yürütülmesi gerektiği yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Derslerin "tamamen online" yürütülmesini isteyenlerin oranı %26,8'dir. Dersler "karma olmalı" diyen öğrencilerin oranı da %25,2'olarak bulunmuştur (YÖK, 2022). Yükseköğretim Kurulu'nun 207 devlet ve vakıf üniversitesinin katılımı ile 1.255.000 öğrenci ile yaptığı bu araştırma, Türkiye'de yüksek öğretim alanında yapılabilecek en geniş örneklemlilerden biridir. Bu bağlamı ile değerlendirildiğinde, elde edilen sonuçların kapsam geçerliği ve güvenilirliği oldukça yüksektir. Uzaktan eğitim modeli pandemi sonrası süreçte de kullanılmaktadır. Pandemi nedeniyle pek çok alanda hızlanan değişim-dönüşüm süreci, geleneksel modellerle sınıf ortamında yürütülmekte olan eğitim-öğretim süreçlerinin de zamanla değişip-dönüşeceğini göstermiştir. Hepsinden öte, bugün ulaşılan bilimsel ve teknolojik gelişmişlik seviyesi, uzaktan öğrenmeyi daha ulaşılabilir, daha hızlı ve daha düşük maliyetli bir seçenek olarak kaçınılmaz kılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydemir, Ö., (2011). Yükseköğretimimizde uzaktan eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 69-71. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/61475/917977>
- Blake J. (2018) Distance learning music education: An overview of history, literature, and current trends. *Journal of Online Higher Education*, 2(3), 1-22.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Groulx, T., & Hernely, P. (2010). Online master's degrees in music education: The growing pains of a tool to reach a larger community, 28(2), 60-70. <https://www.learntechlib.org/p/65082/>
- Gunawardene, N., & Lapointe, D. (2007). Cultural dynamics of online learning. In Moore, G. M., (2. Eds.), *Handbook of Distance Education*, (pp 593-607). Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Haught, D., (2011). Technology in schools: Changing teaching and learning. In Duffy, J., & McDonald, J, (4. Eds.), *Teaching and Learning with Technology* (pp 316-388). Pearson.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. PegemA Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. PegemA Yayıncılık.
- Kruse, B., Harlos, C., Callahan, M., & Herring, L. (2013). Skype music lesson in the academy: intersections of music education, applied music and technology. *Journal of Music Technology & Education*, 6(1), 43-60. https://doi.org/10.1386/jmte.6.1.43_1
- Levendoglu, N. O., (2004, Nisan 7-10). Teknoloji destekli çağdaş müzik eğitimi, (1924-2004 *Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi*), <https://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/O-Levendoglu.pdf>, Isparta.
- Sağır, T., Eden, A. ve Şalliel, O. (2014). Müzik eğitiminde uzaktan eğitim ve orkestra uygulamaları. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(9), 69-79. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iujad/issue/8728/108995>
- Sarıkaya, M. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitimi ilişkin müzik eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(46), 92-100. <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.835720>
- Tecimer, B., (2006). İnternet ve Yaşam Boyu Müzik Eğitimi, <https://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/B-Tecimer12.pdf>, 15, 8-9.
- Thornton, L. (2020). Music education at a distance. *Journal of Music Teacher Education*, 29(3), 3-6. <https://doi.org/10.1177/1057083720928615>
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- YÖK. (2022, Kasım 14). *Yükseköğretim Kurulu*. yok.gov.tr: <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/anketler/ogrenci-ank>